

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

250440

รายงานการวิจัย
การพัฒนาบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง
เพื่อส่งเสริมเหตุผลเชิงจริยธรรม
ของเยาวชน

คณะผู้วิจัย
นီออน พิณประดิษฐ์
กীরติวิทย์ สุวรรณธรรมมา
รัตนาภรณ์ อัครธรรมรัตน์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2552

พ.ศ. 2554

รายงานการวิจัย

การพัฒนาบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมเหตุผลเชิงจริยธรรม

The Development of Moral Self-Learning
Program to Enhance Youth's Moral Reasoning

คณะผู้วิจัย

นီออน พิณประดิษฐ์
กীরติวิทย์ สุวรรณธรรมา
รัตนาภรณ์ อัครธรรมรัตน์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปีงบประมาณ 2552

พ.ศ.2554

การพัฒนาบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองเพื่อส่งเสริม

เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน

บทคัดย่อ

250440

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มุ่งศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน และหาประสิทธิผลของบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองของเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาใน ระยะที่ 1 คือเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2553 จำนวน 491 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ทดลองใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองคือนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นกลุ่มทดลอง 73 คน กลุ่มควบคุม 61 คน เครื่องมือวิจัยในระยะที่ 1 คือแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมและแบบ วัดการอบรมเลี้ยงดู ใน ระยะที่ 3 คือ บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยการทดสอบค่าที และการหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้น 3 ก้าวขึ้นชั้น 4 คือ การทำตามหน้าที่ของสังคม
2. เยาวชนหญิงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001
3. เยาวชนที่มีผลการเรียนสูงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเยาวชนที่มีผลการเรียน ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
4. เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบรักสนับสนุนสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดังกล่าวต่ำ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
5. บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นบทเรียนโปรแกรมแบบ สาขา มีกรณีขัดแย้งทางจริยธรรม 9 สถานการณ์ ผลวิจัยพบว่าบทเรียนจริยธรรมด้วย ตนเองสามารถกระตุ้นพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะสำคัญ ผู้ปกครองและครูควรสร้างความสัมพันธ์กับเยาวชนในแบบใช้ เหตุผลและแบบรักสนับสนุน เพื่อส่งเสริมเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน และควร ส่งเสริมการใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเองในโอกาสที่เหมาะสม

Abstract

The Development of Moral Self-Learning Program to Enhance Youth's Moral Reasoning

250440

The purpose of the present research and development study aimed at investigating the level of moral reasoning among youths. The program has been tested for its effectiveness. The sample used for the first phase of study consisted of 491 lower secondary students in the 2010 academic year, and another target group used for trying out the program consisted of 134 lower secondary students in Khon Kaen University's demonstration school: 73 students for the experiment and 61 students as the control group. The tools used for the first phase of study consisted of a moral-reasoning test and a test on child rearing practice. The tool used for the third phase was the Moral Self-Learning Program constructed by the present researcher herself. The collected data were analyzed by means of computing arithmetic mean, percentage and a t-test.

The findings:

1. The level of moral reasoning among most of the youths was at the 3rd level which was about moving up to the 4th level of action in accordance with one's social duty;
2. Female youths showed a higher level of moral reasoning than their male counterparts at the .01 level of significance;
3. Youths with higher learning achievement showed a higher level of moral reasoning than those with lower learning achievement at the .01 level of significance;

3. Youths with higher learning achievement showed a higher level of moral reasoning than those with lower learning achievement at the .01 level of significance;

4. Youths who received the reasoning and strong-support type of rearing in their families showed a higher level of moral reasoning than those who received a weaker reasoning and poor support type of rearing at the .01 level of significance;

5. The moral self-learning program as constructed was of a branched learning type of program containing 9 moral dilemmas situations. Results of the study showed that the program can help stimulate the growth of moral reasoning in the learners.

Major suggestions: Parents and teachers should establish warm relations with youths basing on reasoning and strong support in order to enhance their moral reasoning. It was also suggested that they should encourage the youths to use the moral self-learning program whenever it is suitable to do so.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนจรรยาบรรณด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมเหตุผลเชิงจรรยาบรรณ เป็นโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนเพิ่มเติมของปีงบประมาณ 2552 ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น และฝ่ายวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ดำเนินการจัดสรรทุนวิจัยของโครงการนี้ ขอขอบคุณนักเรียนโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย, โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน และโรงเรียนขามแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น, โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย และโรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา, โรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์, โรงเรียนหนองบัววิทยาคาร จังหวัดหนองบัวลำภู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ และนักเรียนโรงเรียนขามแก่นนคร โรงเรียนสาธิตศึกษาศาสตร์และโรงเรียนสาธิตมอดินแดง ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการลองใช้และทดลองหาประสิทธิภาพของบทเรียนจรรยาบรรณด้วยตนเอง

ผู้วิจัยขอสรรเสริญในพระคุณของพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่โปรดประทานความวิริยะอุตสาหะและปัญญาให้ผู้วิจัยมีความสามารถและให้งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จ

นีออน พิณประดิษฐ์ หัวหน้าโครงการวิจัย

สิงหาคม 2554

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิจัย	2
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
4. ขอบเขตของการวิจัย	2
5. นิยามปฏิบัติการ	2
6. ประโยชน์ทางการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เหตุผลเชิงจริยธรรม: ความหมาย และวิธีการวัด	7
วิธีการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม	8
1) วิธีการวัดแบบให้ตอบโดยอิสระ (Free Response)	8
2) วิธีวัดแบบมีตัวเลือก	10
3) วิธีประเมินและเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา	12
4) วิธีการวัดแบบมาตรฐานค่า	13
ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม	14
ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)	15
ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)	16
ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post - Conventional Level)	16

สารบัญ (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูกับเหตุผลเชิงจริยธรรม	18
การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม	21
สมมติฐานของการวิจัย	27
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
ระยะที่ 1 การศึกษาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน	28
1. ประชากร	28
2. กลุ่มตัวอย่าง	28
2.1 กำหนดจังหวัด โดยคำนึงถึงจำนวนประชากร	28
2.2 ผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาสุ่มโรงเรียน	29
2.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	29
3. ตัวแปรที่ศึกษา	30
3.1 ตัวแปรอิสระ	30
3.2 ตัวแปรตาม	30
3.3 ตัวแปรแบ่งประเภท	30
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
4.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป	30
4.2 การตัดสินใจของนักเรียน	30
4.3 แบบวัดประสบการณ์ที่บ้าน	33
ระยะที่ 2 สร้างและลองใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง	33
1. การเลือกประเด็นขัดแย้ง	33
2. การเขียนบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง	34
3. การทดลองใช้บทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง	34
ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	36
2. ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน	38
3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรม	44
4. ประสิทธิผลของบทเรียนจริยธรรมด้วยตนเอง	45

บทที่ 5 การสรุปและอภิปรายผล

สรุปและอภิปรายผล	48
การอภิปรายสมมติฐานที่ 1	49
การอภิปรายสมมติฐานที่ 2	49
การอภิปรายผลสมมติฐานที่ 3	50
ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย	50
ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ	51
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	52

บรรณานุกรม 53

ภาคผนวก ก 58

ภาคผนวก ข 73

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน	30
ตารางที่ 4.1	ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	36
ตารางที่ 4.2	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรม	44
ตารางที่ 4.3	เปรียบเทียบคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนใน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทดสอบก่อน - หลัง	45
ตารางที่ 4.4	เปรียบเทียบคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรม เฉพาะผู้ที่มี คะแนนทดสอบหลังไม่น้อยกว่าทดสอบก่อน	46
ตารางที่ 4.5	เปรียบเทียบคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมของการทดสอบ หลัง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	46
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนเยาวชนที่มีคะแนนตั้งแต่ 60 ขึ้นไปของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม	47

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1	แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย	27
ภาพที่ 4.1	ภาพรวมของระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน	38
ภาพที่ 4.2	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกตามเพศ	39
ภาพที่ 4.3	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกตามระดับชั้น	40
ภาพที่ 4.4	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกตามการอบรม เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูงและต่ำ	41
ภาพที่ 4.5	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกตามการอบรม เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูงและต่ำ	42
ภาพที่ 4.6	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนจำแนกตามผลการเรียนสูง และต่ำ	43